

İntihal / Plagiarism

This article was checked by

programında bu makale taranmıştır

Makale Bilgisi / Article information

Makale Türü / Article types	: Araştırma Makalesi / Research article
Geliş Tarihi / Received date	: 29.02.2024
Kabul Tarihi / Accepted date	: 03.06.2024
Yayın Tarihi / Date published	: 20.06.2024

Atıf / Citation

Yeloğlu, F. (2024). Muhtar Ävezov'un 'Qıylı Zaman' Romanı Örneğinde Kazak Yazı Diline Yansıyan Konuşma Dili Unsurları Üzerine Bir Değerlendirme. *Uluslararası Türk Lehçe Araştırmaları Dergisi / International Journal of Turkic Dialects (TÜRKLAD)*. 8. Cilt, 1. Sayı, 119-127.

MUHTAR ÄVEZOV'UN 'QIYLI ZAMAN' ROMANI ÖRNEĞİNDE KAZAK YAZI DİLİNE YANSIYAN KONUŞMA DİLİ UNSURLARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME¹

Evaluation of the effects of the spoken language on kazakh written language with the examples of the muhtar ävezov's novel "qıylı zaman"

FATMA YELOĞLU²

Öz

Her yazı dili bir konuşma dilinden doğar. Kurallı bir şekilde oluşan yazı dili, dilin kullanıldığı sahada ortak iletişimi sağlamaktadır. Bu durum ağızların yok edilmesi anlamına gelmemektedir. Çünkü yazı dili ile ağızlarda kullanılan dil birbiriyle alışveriş içindedir. Ancak yazı dili, ağızlardan aldığı malzemeyi kendi kurallarına uydurmazsa standart dilin varlığı tehlikeye düşmektedir. Bu ölçüler doğrultusunda Kazak yazı dilinin standart bir dil olması tam olarak gerçekleşmemiştir. Çok geniş coğrafi alanda kullanılan Kazak Türkçesi, Sovyet yönetimi tarafından oluşturulan yapay bir lehçedir. Bu yüzden yıllarca Rusçanın etkisini kıramamış ve standardını yakalayamamıştır.

Anahtar Kelimeler: Yazı Dili, Konuşma Dili, Ağız

Abstract

Every written language arises from spoken language. Written language, which is formed in a regular manner, provides common communication in the sphere where the language is utilized. This does not mean the destruction of dialect. For the reason that, the written language and the spoken language are interactive within each other. However, if the written language does not adapt the material to its own rules which received from the spoken language, the

¹ Bu çalışma, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı bünyesinde doktora tezi olarak çalışılmakta olan " Geçiş Dönemi Kazakçası (Kıylı Zaman Örneğinde)" adlı tezden üretilmiştir.

² Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Doktora Öğrencisi. El-mek: fatmayeloglu001@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8978-3499>

existence of standard language is in distress. In line with this dimension, the Kazakh written language has not yet become a standard language. The Kazakh dialect which used in a wide geographical area is an artificial dialect created by Soviet administration. For this reason, it could not break the influence of Russian and reach its standards for a long time.

Keywords: Written Language, Spoken Language, Dialect

1. Giriş

Kazak Türkçesi, Türk dilleri içinde en geniş coğrafyada kullanılan yazı dilidir. Zengin bir sözlü edebiyata sahip olan Kazak Türkçesi XIX. yüzyılın ikinci yarısında yazı dili hâline gelmiştir (Tamir, 1998: 432). Ancak bu dönemden günümüze kadar bir yazı dilinin sahip olması gereken bütün özelliklere sahip olamamıştır. Bunun temelinde yatan sebeplerden birisi bağımsızlık öncesinde Sovyet idaresinin Rusça dışındaki dillere karşı tutumu, ikincisi ise bağımsızlık sonrasında Kazakçanın Rusça karşısındaki konumudur. Kazakistan'ın bağımsızlığını kazandığı 1991 yılına kadar Kazakça bilim dili, sanat dili, ticaret ve diplomasi dili gibi uluslararası konumdan mahrum kalmış, sadece Kazakların konuşma dili olarak kalmıştır. Bağımsızlık sonrasında ise ne Kazakistan içinde ne de uluslararası konumda prestij kazanma konusunda Rusçanın etkinliğini kırabilmiştir.

Bir ülkenin uluslararası konumu, ekonomik ve siyasî gücü yanında dilinin kullanılabilirliğini gösteren edebi ve bilimsel eserlerin sayısı ile doğru orantılıdır. Bir dil yönetim, ticaret, edebiyat, bilim ve kültür dili alanlarında kullanılabiliriyorsa ve başka dile kolaylıkla çevrilebiliyorsa uluslararası prestiji yüksektir. Sovyet yönetiminin Türk halkları üzerinde oluşturduğu yapay diller, bu şartları sağlamaktan çok uzaktır. Çünkü söz konusu yapay diller, en az kullanıcısı olan ağızın önce, yazı dili sonra ortak dil durumuna getirilmesiyle oluşmuştur.

Ağız, aynı lehçe içinde en küçük yerleşim bölgelerine özgü olan konuşma biçimidir (Aksan, 1995: 142). Yazı dili ise, farklı ağızları herkesin kullandığı ortak bir birimde birleştiren, yönetim, ticaret, iletişim, edebiyat ve bilim alanında kullanılan ve bir toplumun teknik ve kültürel alanda ilerlemesini sağlayan bir araçtır (Porzig, 1986: 20; Trabant, 2020: 86). Yazı dili ortak bir dil niteliği taşır. Kurallıdır ve kuralları kolay kolay değişmez. Dilin kullanıldığı coğrafya içinde kullanım alanı en geniş olan biçimdir (Koraş, vd., 2021: 272-286). Ortak dil, yazı ve gelişmiş bir kültür dili olma yolunda ağızlardan malzeme almaktadır. Gelişmiş ve standardını yakalamış bir yazı dili, konuşulan dilden malzeme alırken bazı değişiklikler yapar veya bazı kurallar koyar (Buran, 2002: 97-104). Aksi takdirde seçim yapmadan çok fazla malzeme alırsa kuralları bozularak ortak dilin bölgesel konuşma dili olur (Porzig 1986:24). 19. yüzyılın ikinci yarısında yazılmaya başlanan Kazak Türkçesi, gazete ve dergiler yayımlanmasına, kitaplar basılmasına rağmen gelişimini sürdürmemiş, mahallî olmanın ötesine geçememiştir. Mahalli olma durumu geçiş dönemi eserlerinde görülmesi normaldir. Çünkü Kazakçanın geçiş döneminde yazı dili tam şekillenmemiştir. Ancak günümüz Kazak yazı dilinde aynı kullanımların yer alması, yazı dilinin gelişmiş ve oturmuş duruma gelmesinde en büyük sorundur.

Bahsedilen yazı dilindeki konuşma diline özgü unsurların başında kısaltmalar gelmektedir. Konuşma dilinde görülen bu kısaltmalar, en az çaba ilkesi olarak adlandırılan, kısaltma ve kolaylaştırma temeline dayanan ses olayıdır (Karaağaç, 2018: 370). Bazı dilcilere göre (Ercilasun, 2007: 335; Sarıca, 2005: 51-65) dilbilgisel olarak yanlış kabul edilen en az çaba ilkesinde kelimeler kısaltılır, ses değerleri değişime uğrar, birçok dilbilgisi kuralı ihlal edilir.

Kazak Türkçesi sözlü kültür açısından zengin bir Türk lehçesidir. Buna bağlı olarak kısaltmalar oldukça fazla kullanılmaktadır (Demirci 2015: 25-42). Kazakçada, konuşma dilinde veya ağızlarda çokça kullanılan kısaltmalar ve buna benzer ağız özellikleri, standardını yakalayamamış Kazak yazı dilinde de kullanılmıştır. Bu durum yazı dilinin ağız özelliklerinden kurtulamadığını ve çok fazla işlenmediğini göstermektedir. Kazak yazı dilinin ağızların etkisine

açık olması, Kazakistan coğrafyasında gelişmiş bir yazı dilinin oluşmasını engellemiştir. Bir dilde konuşma dili ile yazı dili arasındaki farkın az olması, konuşma dilindeki bütün ağız unsurlarının yazı diline taşınması, bunların sözlüklerde ve gramer kitaplarında yer alması o dilin oturmuş ve gelişmiş bir yazı dili olması yolunda en büyük engeldir.

2. Tek Kelimenin Ağzılarda Kısalması

Kazak Türkçesinde en az çaba yasası doğrultusunda oluşturulmuş kelime kısaltmaları ses ve hece düşmesi ile meydana gelmiştir. Bu yolla oluşturulmuş kısaltmalarda, anlam birden çok kelimeyle değil tek kelimeyle sağlanmıştır.

2.1. Çekimli Kelimelerin Kısalması

Kazak Türkçesinde görülen geçmiş zaman eki olarak kullanılan *-ĜAn* ekinin 1. teklik ve 1. çokluk şahıslara getirildiğinde ekin sonundaki *-n* düşmüştür. *-ĜAn* ekindeki *-n* ünsüzünün düşmesi olayı, ekten sonra gelen çift dudak ünsüzü olan *-b* veya *-m* ünsüzlerinin *-n* ünsüzünün telaffuzunu zorlaştırmasından kaynaklanmaktadır.

alĝamız (Ävezov, 1928: 49) < alĝanbız 'aldık'

bilgemın (Ävezov, 1928: 35) < bilgenmin 'tanıdım'

bilgemız (Ävezov, 1928: 18) < bilgenbiz 'tanıdık'

körgemiz (Ävezov, 1928: 33) < körgenbiz 'gördük'

otrĝamız (Ävezov, 1928: 71) < otrĝanbız 'oturduk'

üzgemın (Ävezov, 1928: 119) < üzgenmin 'kestim'

Kazak Türkçesinde şimdiki zaman eki olarak kullanılan *-a*, *-e* eki, 1.teklik kişi *-mın*, *-min* ekini aldığıda ses kaybına uğrayıp yalnızca *-m* olarak kalmıştır. Burada şahıs ekindeki düşme, Oğuz Türkçesinin etkisiyle zamir kökenli ekin *-m* ünsüzüne dönüşmesi şeklinde de yorumlanabilir. Ancak ister ses düşmesi olarak yorumlansın isterse ekin iyelik kökenli olduğu kabul edilsin, bir yazı dilinde ekin iki farklı şeklinin kullanılması ek değerlendirmesi neye göre yapılacaktır gibi cevabı belirsiz bir soru ortaya çıkaracaktır.

Basında otırĝan kisisi jıĝıldı **bilem** (Ävezov, 1928: 160) < bilemin 'Başında oturanın düştüğünü biliyorum.'

Buydayımdı terib jür edim **deyim**³ be? (Ävezov, 1928: 71) < deymın 'Yiyeceğimi topluyordum diyeyim mi?'

-Abaqtı da jaw qolında ölib **baram**. (Ävezov, 1928: 122) < baramın '-Hapishanede düşman elinde ölüp kalırım.'

Üş jılĝa molınan sıyĝızıb saqtab **şıĝam** deb aytadı (Ävezov, 1928: 149) < şıĝamın 'Üç yıla bol bol yetecek kadar biriktiririm'diye söyler.'

... endi kelib barlıq er azamattı qırĝınĝa **salam** deydi. (Ävezov, 1928: 153) < salamin '... şimdi gelip her vatandaşı katledeceklerini söylüyorlar.'

2.2. Çekime Girmemiş Kelimelerin Kısalması

Şekil ve zaman eki almamış bazı isim ve fiiller ses veya hece düşmesi olayı ile kısaltılmıştır.

³ Tespit edilen örneklerde kısaltma sonrası gelen ek, genelde *-(A)m* şeklindedir. Ancak bu örnekte farklı olması söyleyiş farklılığından kaynaklı olduğu düşünülmektedir.

2.2.1. Filler

Kısalmiş kelime veya kelime gruplarının bazıları *-p* zarf-fiil eki almış kelimelerde görülmektedir. Bu kelimelerin ortak özelliği kelimenin sonunda yer alan *-l* ünsüzünün düşmesidir. Söz içindeki sedalı diş-damak ünsüzü *-l*, ardından gelen hecedeki sedasız çift dudak ünsüzü *-p* ile telaffuz zorluğundan dolayı düşmüştür.

bob (Ävezov, 1928: 121) < bolıp (Mamanov, 2014: 574) ‘*olup*’

keb (Ävezov, 1928: 49) < kelip (Mamanov, 2014: 574) ‘*gelip*’

qııb (Ävezov, 1928: 16) < qılıp (Mamanov, 2014: 574) ‘*yapıp*’

tınıb (Ävezov, 1928: 78) < tınığıp (Mamanov, 2014: 574) ‘*sakinleşip*’

2.2.2. İsimler

Kazak Türkçesinde teklik 3. şahıs işaret sıfatı olarak kullanılan *sol* kelimesi, isim çekim eklerini aldığı durumlarda sonundaki sızıcı *-l* ünsüzü düşmüştür.

sodan (Ävezov, 1928: 69) < sol+dan ‘*şundan*’

soğan (Ävezov, 1928: 14) < sol+ğa ‘*şuna*’

solar (Ävezov, 1928: 12) < sol+lar ‘*şunlar*’

sonı (Ävezov, 1928: 99) < sol+nı ‘*şunu*’

sonıñ (Ävezov, 1928: 70) < sol+nıñ ‘*şunun*’

Kazak Türkçesinde işaret zamiri olarak kullanılan *bul* kelimesi bazen ek almadan bazen de isim çekim eklerini alarak sonundaki *-l* ünsüzünü düşürmüştür.

bu (Ävezov, 1928: 45) < bul ‘*bu*’

budan (Ävezov, 1928: 32) < bul+dan ‘*bundan*’

bular (Ävezov, 1928: 86) < bul+lar ‘*bunlar*’

bunda (Ävezov, 1928: 69) < bul+da ‘*bunda*’

bunı (Ävezov, 1928: 46) < bul+nı ‘*bunu*’

bunıñ (Ävezov, 1928: 10) < bul+nıñ ‘*bunun*’

3. İki Kelimenin Ağızlarda Kısalması

İki kelimenin ağızlarda kısalması, iki veya daha fazla kelimenin hece düşmesi sonucu oluşmuştur. Tespit edilen örneklere bakıldığında bu tip kısaltmaların çoğunluğunu birleşik fiiller oluşturmuştur.

3.1. Çekimli Bir Fiilin Kısalması

östiseñ (< östi osılay+iste- (etseñ) (KÄTS, 2011: 225) “*böyle yapmak, böyle etmek*”

3.2. Zarf-fiil eki almış iki kelimenin tek kelime olarak kısalması

Birleşik fiil kısaltmalarının en yaygın şekli olan bu kısaltmalar asli fiil ve tasvir fiil, zarf-fiil eki aracılığıyla birleşirken meydana gelmiştir. Bu kısaltmalarda esas veya yardımcı fiildeki sızıcı *-l* ünsüzü genellikle düşmektedir.

akeb (Ävezov, 1928: 82) < alıp ketirip (Mamanov 2014: 37) ‘*getirip*’

akib (Ävezov, 1928: 122) < alıp ketirip ‘*getirip*’

aytbese (Ävezov, 1928: 28) < olay etpese (Demirci, 2015: 25-42) ‘*öyle olmazsa*’

büytib (Ävezov, 1928: 22) < bulay etip (Mamanov 2014: 37) ‘*böyle yapıp*’

neğib (Ävezov, 1928: 65) < ne qılıp (Mamanov 2014: 37) '*ne yapıp*'
öytib (Ävezov, 1928: 121) < olay etib (Mamanov 2014: 37) '*öyle yapıp*'
qaytıb (Ävezov, 1928: 116) < qalay etip (Demirci, 2015: 25-42) '*nasıl*'
sondıqtan (Ävezov, 1928: 70) < solay bolğandıqtan '*bu nedenle*'
süytib (Ävezov, 1928: 69) < solay etip (Mırzabekov, 1999: 128) '*öyle yapıp*'

3.3. Bir Birleşik Fiilin Kısalıp Tek Kelime Haline Gelmesi

En az çaba ilkesine bağlı olarak *kel-*, *ket-*, *bar-*, *ber-* yardımcı fiilleri ile birleşik fiil oluşturan *al-* fiilinin kısaldığı görülmüştür.

akel (Ävezov, 1928: 75) < alıp kel- (Mamanov, 2014: 37) '*getir-*'
aket (Ävezov, 1928: 116) < alıp ket- (Mamanov, 2014: 37) '*götür-*'
apar (Ävezov, 1928: 116) < alıp bar- (Mamanov, 2014: 37) '*götür-*'
aper (Ävezov, 1928: 131) < alıp ber- (Mırzabekov, 1999: 100) '*alıp ver-*'

Et- ve *qıl-* yardımcı fiillerinin meydana getirdiği birleşik fiillerin kısaldığı görülmüştür.

aytse de (Ävezov, 1928: 118) < olay etse de⁴ '*öyle olmasına rağmen*'

büytkenşe (Ävezov, 1928: 90) < bulay etkenşe (Janpeyisov vd., 2002: 171) '*böyle yapmak*'

büytib (Ävezov, 1928: 22) < bulay etip (Mamanov, 2014: 37) '*böylece*'

neğib (Ävezov, 1928: 65) < ne qılıp '*niçin*'

öytib (Ävezov, 1928: 121) < olay etip (Mamanov 2014: 37) '*öylece*'

qaytse (Ävezov, 1928: 127) < qalay etse '*ne yapsa*'

üytkeni⁵ (Ävezov, 1928: 55) < olay etkeni (Mamanov 2014: 37) '*çünkü*'

4. Morfolojik Değişiklikler

Günümüz Kazakçasında *-atın*, *-etin* şeklinde olan görülen veya bilinen geçmiş zaman eki; metinde *-atun*, *-etün* şeklindedir.

Aytatunım (Ävezov, 1928: 037) '*Söyledim.*'

... duspan közi qılıb qur kürsinetün (Ävezov, 1928: 043) '*... düşman ona bakıp iç çekerti.*'

... seskendire kelgendey aser etetün. (Ävezov, 1928: 120) '*... korkutmuş gibi hissetti.*'

... osındayda körinetün. (Ävezov, 1928: 123) '*... bu sırada göründü.*'

5. Fonolojik Değişiklikler

5.1. Ünlü Düşmesi

Metinde, ünlü ya da hece düşmesine uğramış sözcükler tespit edilmiştir. Bu tür sözcüklerin söyleyiş kolaylığı sağlamak amacıyla oluştuğu düşünülmektedir.

azna- (Ävezov, 1928: 172) < azına- (KÄTS, 2011: 129) '*uğuldamak*'

esiz (Ävezov, 1928: 147) < iyesiz (KÄTS, 2011: 205) '*sahipsiz*'

irtki (Ävezov, 1928: 163) < iritki (KÄTS, 2011: 729) '*bozucu, karışıklık, anlaşmazlık*'

⁴ Kaynağı gösterilmeyen örnekler, Kazak gramer kitaplarında yer almamış, ancak metinde tespit edilmiştir.

⁵ Günümüz Kazak Türkçesinde *öytkeni* şeklinde olan kelime metinde *üytkeni* şeklinde verilmiştir.

qazna (Ävezov, 1928: 148) < qazına (KÄTS, 2011: 24) ‘hazine’

Metinde tespit edilen iki örnekte, kelimenin *l-* ve *r-* ünsüzü ile başlatılması, telaffuzda zorluk yaratsa da kelime başındaki ünsüz düşürülmüştür.

lawla- (Ävezov, 1928: 61) < alawla- (KÄTS, 2011: 376) ‘alevlenmek’

razdıq (Ävezov, 1928: 151) < arazdıq (KÄTS, 2011: 578) ‘kırgınlık’

5.2.Ünlü Türemesi

Konuşma diline ait bir özellik olan kelime başında ünlü türemesi olayı metinde kullanılmıştır.

ılayıq (Ävezov, 1928: 12) < layıq (KÄTS, 2011: 656) ‘uygun, layık’

orıw (Ävezov, 1928: 40) < ruw (KÄTS, 2011: 490) ‘boy, soy’

upay (Ävezov, 1928: 135) < pay (KÄTS, 2011: 271) ‘pay, hisse’

uwayım (Ävezov, 1928: 65) < wayım (KÄTS, 2011: 644) ‘endişe’

6.Münferit Düzensiz Birleşmeler

Yukarıda verilen örnekler dışında farklı isimlerin birleşerek tek bir kelime hâline geldiği görülmüştür.

anewgi (Ävezov, 1928: 66) < aldığın küni (Kuderinova; 2005: 17) ‘bundan önceki, geçenki’

bıyılğı (Ävezov, 1928: 58) < bul jilki (Ergaliyev, 2016: 25) ‘bu yılki’

oralmay (Ävezov, 1928: 10) < oral almay ‘geri gelmek’

orınbasar (Ävezov, 1928: 11) < ornın basar ‘yardımcı’

östiseñ (Ävezov, 1928: 48) < östi osılay etseñ ‘böyle yapmak’

tayray (Ävezov, 1928: 66) < täyiri ay (KÄTS, 2011: 51) ‘Memnuniyetsizliği ifade eden kelime’

üstib (Ävezov, 1928: 32) < üsti osılay etip ‘böyle yapmak’

7.Arkaik Kelimeler

Eserin yazıldığı dönemde bir kısmının Rusça olduğu tahmin edilen arkaik denilebilecek kelimeler kullanılmıştır.

aboz (Ävezov, 1928: 169) ‘konvoy’

birişke (Ävezov, 1928: 155) < briçka (RS, 1995: 58) ‘at arabası’

manapas (Ävezov, 1928: 139) < manifest (RS, 1995: 386) ‘beyanname’

nöker (Ävezov, 1928: 23) < nökur (Moğolca-Türkçe Sözlük, 2017: 722) ‘yaver, arkadaş’

pırıstob (Ävezov, 1928: 6) < pristav (RS, 1995:708) ‘mübaşir’

şabarman (Ävezov, 1928: 82) ‘ulak’

ulıq (Ävezov, 1928: 6) ‘yönetici’

8. Değerlendirme ve Sonuç

1928’de yayımlanmış Qıylı Zaman romanında tespit edilen konuşma dili unsurları dikkate alındığında, kurallı ve oturmuş bir yazı dili konusunda, Kazak yazı dilinin iç açıcı durumda olduğu söylenemez. Ağızlarda en az çaba ilkesine bağlı kalarak yapılan kısaltmalar,

incelenen metinde çok fazla kullanılmıştır. Bu kısaltmalar anlam karmaşasına ve gramer incelemelerinde soruna neden olmaktadır. Örneğin, Kazak Türkçesinde şimdiki zaman eki olarak kullanılan –a, –e eki, 1.teklik kişi –mın, –min ekini aldığı anda ses kaybına uğrayıp yalnızca –m olarak kalmıştır. Bu ekin iyelik kökenli mi yoksa zamir kökenli mi olduğu konusunda belirsizlik doğmuştur. Yine çekime girmemiş isim ve fillerin kısaldığı örneklerin çokluğu değerlendirmelerin yapılmasında sorun oluşturmaktadır. Zarf-fiil eki almış iki kelimenin kısalması, birleşik fiiller tek kelime olarak kısalması şeklindeki ağız özellikleri metinde oldukça fazla kullanılmıştır. Bu tür kısaltmaların yazı dilinde sık kullanılması, kelimelerin asıl şeklinin unutulması, gramer incelemelerinin doğru şekilde yapılmaması, standart dilin sözdizimi yapısının bozulması gibi sorunlar oluşturabilir. Yazı dilindeki bütün bu kullanımlar, dildeki kuralların tam oturmadığını, söz konusu dilin gelişmiş ve standartlaşmış bir yazı dilinden uzak olduğunu gösterir. Ayrıca söz varlığı açısından dilde eş anlamlı çok fazla kelimenin olması, bir ağzın ortak kelime varlığının yaygınlaşmasına engel olmaktadır.

Konuşma dili unsurları sunî yapılar olduğu ve değişime açık olduğu için zamanla terk edilebilmekte, değişebilmekte ve nesiller arası anlaşmazlığa sebep olmaktadır. Bu yüzden konuşma dili unsurlarının standart dile kuralı bir şekilde dahil edilmesi doğru değildir.

Kaynaklar

- Aksan, D. (1995). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Ankara: TDK Yayınları.
- Ävezov, M. (1928). *Qıyılı Zaman*. (2021, 30 Kasım). Erişim Adresi: <https://kazneb.kz>. Qızıl Orda: Qazağıstan Basbası.
- Koç, K., vd. (2019). *Kazak Türkçesi-Türkiye Türkçesi Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Baytursunov, A. (1927). *Til Qural. Birinci Kitap 7.Baskı*. Qızıl Orda: Qazizdat.
- Buran, A. (2002). Konuşma Dili Yazı Dili İlişkileri ve Derleme Faaliyetleri. *Türkbilig*, 2002/4, s. 97-104.
- Demirci, K. (2015). En Az Çaba Yasası ve Kazak Türkçesindeki Yaygın Örnekleri. *Bilig*, 2015/72, s. 25-42.
- Dursunoğlu, H. (2006). Türkiye Türkçesinde Konuşma Dili ile Yazı Dili Arasındaki İlişki. *Erzurum: A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, s. 30, s. 1-21.
- Ercilasun, A. B. (2007). *Makaleler-Dil-Destan-Tarih. (Yay. Haz. Ekrem Arıkoğlu)*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Ergaliyev, Q.S. (2016). *Qazak Tiliniñ Orfografiyalısı men Puvnktuvatsıyası. Okuv Quralı*. 3-Basilımı, -Pavlodar: PMPI Baspası. -209 Bet.
- Isqaqov, A. (1991). *Qazirgi Kazak Tili*. Almatı: Ana Tili.
- Isqaqov, A., Väli, N. vd. (2006). *Qazaq Ädebi Tiliniñ Sözdigi*. 1.cilt. Almatı: Arıs.
- Isqaqov, A., Väli, N. vd. (2011). *Qazaq Ädebi Tiliniñ Sözdigi*. 10.cilt. Almatı: Arıs.
- Isqaqov, A., Väli, N. vd. (2011). *Qazaq Ädebi Tiliniñ Sözdigi*. 11.cilt. Almatı: Arıs.
- Isqaqov, A., Väli, N. vd. (2011). *Qazaq Ädebi Tiliniñ Sözdigi*. 13.cilt. Almatı: Arıs.
- Isqaqov, A., Väli, N. vd. (2011). *Qazaq Ädebi Tiliniñ Sözdigi*. 2.cilt. Almatı: Arıs.
- Isqaqov, A., Väli, N. vd. (2011). *Qazaq Ädebi Tiliniñ Sözdigi*. 3.cilt. Almatı: Arıs.
- Isqaqov, A., Väli, N. vd. (2011). *Qazaq Ädebi Tiliniñ Sözdigi*. 5.cilt. Almatı: Arıs.
- Isqaqov, A., Väli, N. vd. (2011). *Qazaq Ädebi Tiliniñ Sözdigi*. 6.cilt. Almatı: Arıs.

- Isqaqov, A., Väli, N. vd. (2011). *Qazaq Ādebi Tiliniñ Sözdigi*. 7.cilt. Almatı: Arıs.
- Janpeyisov, E., vd. (2002). *Qazaq Grammatikası Fonetika, Sözjasam. Morfologiya, Sintaksis*. Astana: A.Baytursınulı Atındağı Til Bilimi İnstitutı.
- Karaağaç, G. (2018). *Dil Bilimi Terimleri Sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.
- Koraş, H., Shaikenova, G. (2021). Nurjekeuli'nın "Ey Dünya Ey" Romanı Örneğinde Kazak Yazı Diline Yansıyan Konuşma Dili Unsurları Üzerine Bir Değerlendirme. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 9, Sayı: 27, Sayfa: 272-286.
- Kuderinova, Q. (2005). *Birge jane Bölek Jazılatın Sözderdiñ Orfografiyası*. Almatı: A.Baytursınulı Adındaki Til Bilimi Enstitüsü.
- Malbaqov, M. ve Onğarbaeva, H. (2011). *Qazaq Ēdebi Tiliniñ Sözdigi. On Beş Tomdıq*. Almatı: 10-Tom./Qurast.
- Mamanov, I. (2014). *Qazaq Til Biliminiñ Mäseleleri*. Almatı: Abzal-ay.
- Mirzabekov, S. (1999). *Qazaq Tiliniñ Dıbis Jüyesi*. Almatı: Sözdik-Slovar Yayınevi.
- Lessing, F. (2017). *Moğolca-Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları (çev. Günay Karaağaç).
- Mustafayev, E. ve Şerbinin, V. (1995). *Büyük Rusça-Türkçe Sözlük*. İstanbul: Engin Yayıncılık.
- Özkan, N. (2013). Ağız Alanından Yazı Diline Geçiş: Gagavuz Türkçesi Örneği. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 8/9 Summer 2013, p. 85-94.
- Porzig, W. (1986). *Dil Denen Mucize. (Çev. Prof. Dr. Vural Ülkü). II. Cilt*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Sağol Yüksekkaya, G. (2008). Standart Dil ile Halk Dili Arasındaki Anlam ve Kullanım Farklılıkları Üzerine. *Türkiye Türkçesi Ağız Araştırmaları Çalıştayı*, 25-30 Mart 2008, ss.599-610, Şanlıurfa: Harran Üniversitesi-Türk Dil Kurumu.
- Sarıca, B. (2005). *Ağız çalışmalarının Dil Öğretimine Katkıları. Yeni Dilbilim Kuramları Işığında Sözlü Dil Yapısı (Yayına Hazırlayan Mustafa Sarıca)*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Shaikenova, G. (2020). *Beksultan Nurjekeuli'nın "Ey, Dünya ey!" Romanı Üzerine Dil ve Üslup Çalışması*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Niğde: Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tamir, F. (1998). *Kazak Türkleri Edebiyatı. Türk Dünyası El Kitabı Dördüncü Cilt Edebiyat (Türkiye Dışı Türk Edebiyatları)*. Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları.
- Trabant, J. (2020). *Dil Söz ve Yazının Gelişimi*. İstanbul: Runik Kitap.
- Urakova, L. (2014). Geçmişten Günümüze Kazakistan'daki Dille İlgili Yasa Koyuculuğa Genel Bir Bakış. *Türkbilig*, 2014/28, s. 97-104.

Etik, Beyan ve Açıklamalar

1. Etik Kurul izni ile ilgili;

Bu çalışmanın yazar/yazarları, Etik Kurul İznine gerek olmadığını beyan etmektedir.

Bu çalışmanın yazar/yazarları, ... Üniversitesi ..... Etik Kurulu'nun tarih ..... sayı ..... ve karar..... ile etik kurul izin belgesi almış olduklarını beyan etmektedir.

2. Bu çalışmanın yazar/yazarları, araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyduklarını kabul etmektedir.

3. Bu çalışmanın yazar/yazarları kullanmış oldukları resim, şekil, fotoğraf ve benzeri belgelerin kullanımında tüm sorumlulukları kabul etmektedir.

4. Bu çalışmanın benzerlik raporu bulunmaktadır.